

Räddningstjänsten och kriget- vad ska räddningstjänsten göra för att beskydda vårt samhälle?

Anton Petersson

Lunds tekniska högskola

27 maj 2020

Från att ha legat i dvala i ca 30 år har totalförsvaret på nytt blivit ett hett debattämne. Upprustning och försvarsplanering har på nytt tagit fart. Räddningstjänsten spelar en viktig roll i samhällsbeskyddet och har speciella uppgifter i krig. Dessa uppgifter härstammar dock från Kalla kriget. Är de fortfarande aktuella idag?

Som en av de främsta kommunala organisationerna för att beskydda befolkningens liv och hälsa, så är det väldigt viktigt att räddningstjänsten har relevanta uppgifter som relaterar till den aktuella hotbilden mot vårt samhälle. Ända sedan Kalla krigets upplösning har dock krigs- och totalförsvarsplanering legat nere. Krig hade på nytt blivit en otänkarhet, som bara inträffar i främmande land långt borta. De gamla försvarsstrukturen har monterats ner och totalförsvaret är en skugga av vad det än gång var.

Nu har dock pendeln börjat svänga tillbaka åt andra hållet igen. Rysslands annektering av Krimhalvön blev något av ett uppvaknande och det återstående resterna av totalförsvaret har dammats av. Som en viktig samhällsaktör i frågan om säkerhet och befolkningsskydd, påverkar detta ändrade tonläge räddningstjänsten direkt. Enligt lagen om skydd mot olyckor har räddningstjänsten ett utökat ansvarsområde och nya uppgifter under höjd beredskap. Men är dessa uppgifter motiverade utifrån den aktuella hotbilden? Varför ska räddningstjänsten genomföra dem?

Dessa frågor har jag försökt att besvara i mitt examensarbete. Vad jag kom fram till var att de uppgifter som styrs av lagen om skydd mot olyckor i första hand inte är motiverade utifrån hotbilden. De kommer från Genèvekonventionen och ställer organisationen som utför dem under folkrättsligt beskydd, det får alltså inte angripas av någon krigande part enligt internationell lag. Naturligtvis är det fortfarande möjligt att de kan komma till nytta i ett framtida krig, men det verkar inte vara det som är deras huvudsakliga syfte. Räddningstjänsten har även kommunalt bestämda uppgifter i krig. Dessa ska i teorin vara kopplade till den lokala hotbilden. Om de verkligen är det är förstås en annan fråga.

I och med att totalförsvarsarbetet fortfarande befinner sig i ett tidigt stadie, så finns det mycket kvar att göra. Det saknas fortfarande statliga anvisningar för hur räddningstjänsten planera sin verksamhet i krig. Vilka scenarion ska man räkna med, hur mycket folk kan man räkna med att ha tillgång till, kommer man att få mer material och resurser? Sådana frågor är fortfarande obesvarade. Just nu är det ett faktum att räddningstjänsten kommer ha det snålt med material och bemanning. Prioriteringar måste göras. Även när det kommer till räddningstjänstens uppgifter återstår det frågetecken. Vilka krav är det rimligt att ställa på räddningstjänsten? Har verkligen alla räddningstjänster förmågan att utföra sina uppgifter i krig? Mitt arbete kan utgöra en utgångspunkt i en vidare analys av räddningstjänstens uppgifter och förmåga i krig, vilket otvivelaktligen är ett viktigt led i återupprustandet av vårt totalförsvaret.